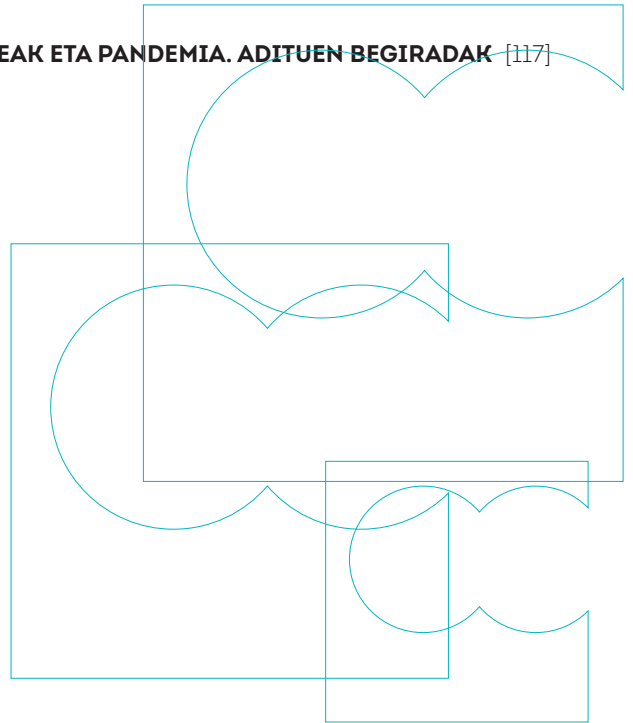

ZENBAT ETA GAZTEAGO, ORDUAN ETA TALENTU GEHIAGO

ROBERTO SAN SALVADOR DEL VALLE DOISTUA

Deusto Cities zuzendaria. Deustuko Unibertsitatea

Covid-19a amore ematen ari da txertaketa-prozesuaren etengabeko bultzadari esker, hainbat hilabetetan heriotza, gaixotasuna, hondamena, krisia eta ziurgabetasuna izan ondoren. Baina pandemiak ez ditu desagerrarazi gure planeta dagoeneko erasotzen zuten beste hainbat *globaldemia*: klima-aldaketa, trantsizio demografiko desorekatua, desberdintasunak eta xenofobiak. Horiek denak gure ingurune hurbilenean daude, hein handiagoan edo txikiagoan. Horien guztien artean, trantsizio demografikoa ekarri nahiko nuke, baina ez gure lurraldeko biztanleriaren zahartzea oinarri hartuta, baizik eta gizartearen gaztetzak dakarren egoera.

Nire ustez, gizarte batek bizi-itzaropen tasa handia izatea beti da positiboa, horrek ezaugarri hauek daudela adierazten baitigu: edateko ura eta saneamendua eskuratzea bermatuta daude; hondakinen bilketa egokia da; infraetxea desagertze-prozesuan dago; elikadura orekatua da; higiene pertsonaleko ohiturak orokortuta

daude; osasun-sistema unibertzala da; gizarte-zerbitzuak eskuragarri daude pertsonentzat, etab. Beraz, urte gehiago bizi delako biztanleria bat zahartzen ari dela ikustea, ezin da inoiz ere arazo bat izan. Hobeto esanda, herrialde moduan harro sentitzeko moduko zerbait da.

Arazoa zera da, 65 urtetik gorako biztanleria horrek gutxienez bi hamarkada gehiago bizitzeko asmoa duela, eta kopuru hori ez dela berdintzen pertsona heldu aktiboen bolumen handiago batekin, eta ondorioz, etorkizuna ziurgabea dela, haiek ordeztuko gazte nahikorik ez dagoelako.

Nire ustez, gai hori erabakigarria da gure etorkizun demografikoaren iraunkortasunerako, bai eta ongizate eta *ongiegot*e gizarte-eredua zein zuzenbide-estatu sozial eta demokratikoaren bideragarritasuna gauzatzeko ere. Izan ere, atentzioa ematen dit gai hori agenda publikoan erdigunean oraintsu arte egon ez izanak, baina ez, egin izan ohi den

bezala, jaiotza-tasen gaineko eztabaida demografikoak egiteko, baizik eta izaera ekonomikoko, sozialeko, kultureko eta ekologikoko politika integral eta integratuak planteatzeko, gai hori bideratze aldera.

Hortaz, lau gai hauez hausnartu nahiko nuke, banaka eta elkarrekiko menpekotasunean azter daitezten: tokiko talentua zaintzea; erbestera joan zaigun talentua berreskuratzea; dagoeneko bizikide dugun migrazio talentuduna balioan jartzea; eta kanpoko talentua erakartzea.

Herrialdea gaztetzearekin lotutako lehenengo hausnarketa-gaia gure **tokiko talentua** zaintzean datza. Nire ustez, gaur egun dugun jarduteko modua ez da zentzuzkoena. Gure pertsona nagusiak Gerra Zibilaren eta gerraostearen seme-alabak izan ziren, eta eginahalak egin zituzten hurrengo belaunaldia formakuntza eta prestakuntza maila gorenera iritsi zedin. Hortaz, buru-belarri lan egin zuten beren lanpostuetan, bai etxetik kanpo zein etxe barruan ere, bizi-baldintza hobek bermatuko zizkigun prestakuntza sendo bat izan genezan. Baina helburu hori bete ondoren, guk, babyboomerrok, nahiz eta ikasketa-mota asko eskaini gure seme-alabei, ez gara gai izan haiei beren bizi-proiektua garatzeko baldintza minimoak eskaintzeko, hau da: lan-baldintza duineko enplegu bat lortzea, etxebizitza eskuratzeko egiazko aukera izatea eta haien ekimenak jasotzeko espazio publiko behar bezainbesteko irekiak izatea.

Bigarrenik, **erbestera joan zaigun talentua berreskuratzea** nabarmendu dut. Izan ere, joan diren pertsona horiei zaintza, baliabideak eta denbora

eskaini dizkiegu; baina sortu dugun herrialde-ereduak ez die bizi-proiektu bat lantzeko aukerarik eman, ezin izan baitute lortu haiekin bat egiten duen enplegurik, ez eta etxebizitza eskuratzeko aukerarik ere. Ez dugu lortu gure hiriak eta udalerrak behar duten besteko erakargarriak izatea, non haien proiektuek hazi eta helduko diren ekosistema bat izango duten. Hala ere, aurreko hori guztia, batetik, eta atzerrira joateak ematen duen esperientzia osasuntsua eta aberasgarria, bestetik, ez dira bateraezinak, esperientzia horri esker, ikusi, behatu eta esperimentatu egin baitezakete. Baina haiek itzultzea behar dugu, haien ekarpena behar dugu kopuru aldetik, haien ekarpen intelektuala, eta, batez ere, haien berrikuntzarako eta ekintzailatzarako gaitasuna behar ditugu. Munduko beste hiri batzuetan bidaiatzean bizi eta ikasi duten guztia beren sustraiek eman dizkietenaren onenarekin bat egiten ikasi dute: arragoak dira.

Hirugarrenik, dagoeneko gure artean bizi den **migrazio talentuduna** nahi dut nabarmendu. Pertsona migratzaile gehienek bizi-ibilbide latzak metatu behar izan dituzte, eta horiei esker, pertsona erresilienteak bihurtu dira, muturreko egoerei aurre egiteko gai. Harrera humanitarioa eta solidarioa egitea nahitaezkoa izateaz gain, prestakuntzarako eta ahalduntzeko laguntza ere eman egin behar diegu, beren bizi-proiektu autonomoa ahalik eta azkarren gara dezaten, beste edozein herritarrek moduan. Ekoizpen-sisteman langile moduan sar daitezten behar dugu. Izan ere, enpleguak dira dagoeneko, nahiz eta baldintza duinetan beti ez izan: gure pertsona nagusiak eta adingabeak zaintzeko nahitaezko lanak egiten dituzte, bestela

inola ere egin ahalko ez genituzkeenak. Herrialde jakintsu bat herritarren bizi-proiektua ahalbidetzeko gai izan behar da, gure komunitatearen garapen jasangarriaren eta orekatuaren eragile aktiboak izan daitezen. Horrez gain, elkarrizketa transkultural baten alde egiten badugu, gure hiriak, lurraldeak eta komunitateak sormen, inspirazio eta berrikuntza handiagoko errealitate bihur daitezke.

Laugarrenik, **talentu globala** erakartzea planteatu dut. Dagoeneko gu ezagutzera etorri direnekin has gaitzke, lanbide- edo unibertsitate-heziketako mugikortasun-programen bidez etorri direnekin, hau da, graduoko, graduondoko edo doktoretzako programetan matrikulatu diren ikasleekin; arretaz jarraitu ditzakegu eta gure herrialdeko etorkizunaren konplize egin. Era berean, gure hiri erakargarrien tenkadari jarraitzen diotenak ere

kontuan har ditzakegu, haien sormena, gaitasunak, ekintzailetzarako interesa eta bizitzeko gogoia gure hirietan gara ditzaten. Gaztetatik gure errealiterantz hurbil daitezen lan egin dezakegu, eskola arteko trukeak eta familia-turismoa zainduz, eta motxiladun gazteen turismoa gaitzetsi gabe. Gure ikusgaitasuna eta presentzia areagotu ditzakegu munduan existitzen diren hainbat sareren bidez: trukerakoak, presentzialak eta digitalak.

Normalizazioak berriz ere *globaldemia* zaharrak ekartzetik nahi ez badugu, **herrialdearen eraldaketaren** alde egin behar dugu, baita **berroreka demografikoari** dagokionez ere, hau da: gure gazteak zaindu, erbesteratuak berreskuratu, migranteak balioetsi eta talentu globalak erakarri behar ditugu, herrialde gazteago eta talentudunago bat lortzeko